

L'efecte de la crisi sobre la qualitat de l'educació superior

ESTHER HAUK ECONOMISTA, INVESTIGADORA DE L'IAE-CSIC

"Aquí puc fer la investigació que m'agrada"

■ "Em quedo perquè aquí puc fer la investigació que m'agrada, encara que les coses s'estan posant difícils", diu Esther Hauk. Aquesta economista alemanya, llicenciada a l'European University Institute (a Florència) i doctorada al University College London va recalcar el 1997 a Espanya, a la Universitat Carles III de Madrid. "Era un moment en què hi havia diversos departaments d'Economia que eren atractius perquè intentaven trencar amb la cultura espanyola de catedràtics que fan els seus grups a mida", diu.

Mesos després la va fitxar la Universitat Pompeu Fabra (UPF), que aplicava aquesta mateixa premissa: reclutar joves investigadors i donar-los llibertat. "Era un contracte de tres anys que podrien prolongar-se si els resultats eren satisfactoris", diu. Esther va renovar i ja el 2006 es va incorporar a l'Institut d'Anàlisi Econòmica (IAE) del Consell Superior d'Investigacions Científiques

(CSIC), ubicat al campus de la Universitat Autònoma de Barcelona, on, a més d'investigar, imparteix classes als alumnes.

"Un dels principals esculls per als investigadors estrangers és la burocràcia i el salari, que és competitiu al principi, quan un és jove; després, no hi ha gaire marge de millora i molts dels que es queden ho fan per raons personals", manté. Durant el 2010 i el 2011, Hauk va treballar com a investigadora a la London School of Economics, on la proporció de doctes estrangers supera de llarg el 50%. "Si una universitat vol fer alguna cosa més que formar professionals, ha d'atreure els millors per innovar i ser competitiva", diu. Hauk manté que els programes de màster que impulsen centres com la UPF, la UAB, l'IAE i el CREI a través del Barcelona Grade School of Economics han consolidat la ciutat com un lloc molt atractiu per a joves d'arreu del món. / S. Sans

SARA SANS / MAITE GUTIÉRREZ
Tarragona / Barcelona

De l'Institut Europeu de Florència a la Universitat Pompeu Fabra (UPF). El 2009, quan la crisi ja treia el nas, l'italià Massimo Motta va decidir fer les males i incorporar-se al departament d'Economia de la Pompeu. Quatre anys després, amb les retallades i l'austeritat estenent-se cada vegada més per Espanya i Catalunya, Motta no es penedeix de la decisió. Els campus corren el risc de perdre professorat d'alt nivell per culpa de les retallades, però tot i així hi ha departaments i centres que resisteixen i continuen atraient talent d'arreu del món. Es tracta de departaments capdavanters, que han donat l'esquena a l'endogàmia i busquen els millors candidats, siguin d'on siguin. Els perfils internacionals són un dels indicadors de qualitat d'una universitat -compten, per exemple, en els rànquings-, aporten nous mètodes d'investigació al país en el qual treballen, una mirada nova a les diferents disciplines i proporcionen contactes amb altres universitats i centres científics.

A Catalunya un 4,6% dels professors universitaris són estrangers -una mica per sobre de la mitjana espanyola-, i cal afegir-hi els espanyols i catalans que

Em quedo a la universitat?

Els campus corren el risc de perdre professorat d'alt nivell per les retallades; tot i així, no tots pensen a anar-se'n i trien el país per fer carrera

s'han format fora. La universitat amb una proporció d'investigadors internacionals més gran és la Pompeu Fabra, amb un 17,4%, seguida de l'Autònoma de Barcelona (5,6%), la Politècnica (4,5%) i la de Girona (3,5%), segons dades de la Secretaria d'Universitats.

Què ha trobat Motta al departament d'Economia de la UPF? "Un equip de persones molt vàlides, una manera de treballar revolucionària a Espanya i més llibertat per investigar, així com un sou més competitiu gràcies al programa Icrea", assenyala. Sen-

se aquest programa de captació d'investigadors d'alt nivell, Motta no hauria optat per la UPF. La flexibilitat de contractació que ofereix no la té el sistema funcional espanyol, manté Josep Pallarès, vicerector de personal docent i investigador de la Universitat Rovira i Virgili (URV). Contractar un professor/investigador capdavanters encara és difícil a Espanya, assenyala Louise McNally, vicerectora de professorat de la UPF. "És una llàstima que encara hi hagi traves innecessàries en la contractació de professorat, perquè com més candi-

datos tinguis per triar, més possibilitats hi ha de trobar un professional excel·lent, sobretot en disciplines molt concretes en què hi ha pocs especialistes", insisteix. D'aquí la importància d'obrir-se al món, continua McNally. Per presentar-se a una plaça fixa a Espanya, cal passar per un procés d'homologació del títol confús, que a més costa 400 euros. "Si tot el procés d'homologació resulta incomprensible fins i tot per als espanyols que s'han de doctorar a l'estranger, imagina-t'ho per a algú que ve de fora", assenyala. Després cal superar altres proces-

sos i presentar-se a un concurs. McNally considera que aquesta situació crea incertesa: "Els investigadors molt bons pensaran: i per què he de passar per això si en una universitat americana o anglesa no m'obliguen a fer-ho?".

Si la burocràcia no hi ajuda, els sous tampoc. Amb l'excepció del programa Icrea, els salaris espanyols no són competitius, coincideixen tots els entrevistats. "Els professors trien Catalunya perquè els interessa algun departament o centre en particular, o també perquè volen viure a Barcelona", afirma McNally. En aquest context, el programa Icrea ha estat un èxit i ha fet que el nivell de diversos departaments i centres creixi. La secretaria d'Universitats i Recerca intenta millorar la contractació de professorat d'alt nivell amb la renovació del programa Serra Hunter. Aquesta setmana ja s'ha obert la convocatòria i es comencen a rebre candidatures. "El programa segueix la filosofia d'Icrea, permetrà contractar professorat d'arreu del món d'una manera més flexible i amb un sou una mica més alt", assenyala Antoni Castellà, secretari d'Universitats i Recerca. Des de la secretaria i les universitats esperen que la continuïtat d'aquests programes segueixi atraient investigadors d'excel·lència i compensi el rebuig que causen la crisi i les retallades. Tant Motta com José García Montalvo, director du-

PROFESSORS FORA DEL FUNCIONARIAT

Visitant

És una de les modalitats **més utilitzades** a les universitats catalanes (contractes temporals)

Investigació

Els campus també poden contractar investigadors per a **projectes concrets**

Icrea

El **50%** dels contractats treballen a la **universitat** i la resta, en centres d'investigació de Catalunya

Serra Húnter

Aquest mes s'ha **obert la convocatòria** del programa renovat

XAVIER CERVERA

FRANCISCO ANDRADE ENGINYER QUÍMIC, INVESTIGADOR A LA URV

“M’apassiona el potencial creatiu que hi ha a Catalunya”

Francisco Andrade va canviar una ocupació còmoda, segura i per a tota la vida, i va renunciar a més de la meitat del sou per un contracte de cinc anys: una beca Ramón y Cajal a la Universitat Rovira i Virgili (URV), on treballa com a investigador al departament de Química Analítica i Química Orgànica.

Llicenciat a Buenos Aires el 2001, Andrade va fer el màster a l'Imperial College (Universitat de Londres) i el postdoctorat, a la Universitat d'Indiana (EUA). Al cap de cinc anys va fixar per Unilever, on treballava com a director d'innovació quan va sorgir la possibilitat de treballar, amb la beca Ramon y Cajal a la URV, a Tarragona. “Vivia a Leeds i viatjava pràcticament totes les setmanes, vaig sol·licitar la beca perquè la universitat et dona més llibertat per explorar que una empresa i m'atreia el rol docent”, explica Andrade. En la decisió van pesar raons personals i culturals: “Aquí em sento com a casa, m'apassiona el

XAVI JURIO

potencial creatiu que hi ha a Catalunya, i Tarragona és una ciutat molt atractiva. Tot és a prop, també Barcelona”. Andrade va prendre el contracte, de cinc anys, “com un desafiament personal, per demostrar que podia fer”. En dos anys i mig el seu

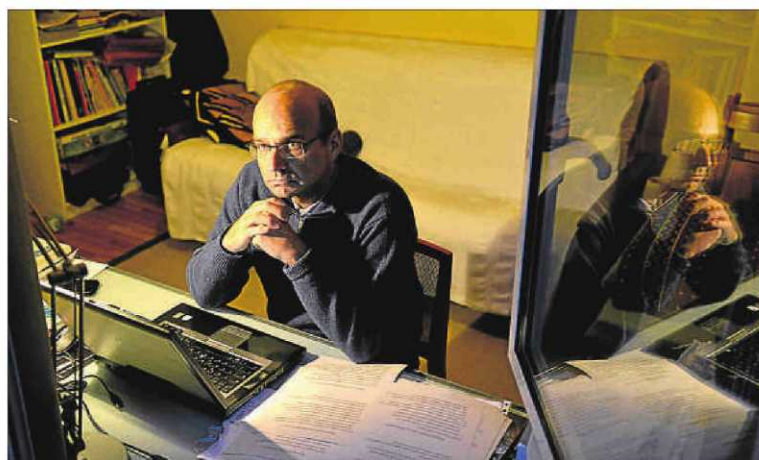
grup d'investigació ha aconseguit finançament europeu i també de Recercaixa. A més, Andrade és el responsable del projecte Hubb d'innovació. “El desafiament és poder construir on no hi ha gaire fet. A Israel, la nació més emprenedora, van fer

en vint anys el que Califòrnia va fer en seixanta”, diu. Tanmateix, el seu optimisme xoca sovint amb el sistema: “A Indiana ser estranger era un fet normal, aquí perquè t'avaluin has d'enviar certificats de tot i enviar-los per correu...”. / S. Sans

MASSIMO MOTTA ECONOMISTA, INVESTIGADOR A LA UPF

“Sense el programa Icrea no hauria tornat”

L'economista italià Massimo Motta va arribar a la UPF una mica de casualitat. El 1992 la universitat el va convidar a participar en un seminari durant uns dies a Barcelona i allà va començar la relació. “No coneixia la universitat, vaig venir més amb la perspectiva de passar un cap de setmana en una ciutat que m'agradava que per raons professionals”, recorda. Però quan li van explicar el projecte del departament d'Economia va quedar sorprès. “Em va encantar, proposava una manera de treballar revolucionària, amb un equip de persones d'altíssim nivell, així que vaig decidir quedar-me”, afegeix. Va refusar ofertes d'altres universitats europees on el salari era millor, i va valer la pena, diu. El van contractar com a professor visitant primer i va haver de validar el seu títol –és doctor per la London School of Economics i la Universitat Catòlica de Lovaina-. La convalidació va tardar anys a arribar i aleshores ja havia deixat la UPF. “No estava descontent, però la meua dona no trobava fei-

ALEX GARCIA

na aquí i li van fer una oferta a Itàlia”. Allà Motta es va incorporar a l'Institut Europeu de Florència, fins que, altre cop, la UPF, i el programa de captació de científics Icrea es van creuar al seu camí. “Sense el programa Icrea no hauria tornat, el sou

era més competitiu i em donava llibertat per investigar”, afirma. Al seu departament el 29% de professors són estrangers i segueixen un rigorós procés de contractació per evitar l'endogàmia i assegurar-se que fitxen els millors, siguin d'on siguin.

“Els sous de la universitat catalana no són gaire alts, però pot ser atractiva per als investigadors joves molt bons que vulguin obrir-se camí, publicar i prosperar en la seva disciplina”. Ara les retallades podrien fer que s'hi repensessin. / M. Gutiérrez

Internacionals

4,6%

De professors i investigadors a les universitats catalanes són estrangers

UPF

És la universitat catalana amb la proporció més gran de professorat de fora (17%)

400€

Preu que ha de pagar un professor internacional per homologar el títol

29,2%

Dels professors del Departament d'Economia de la Pompeu Fabra són internacionals

rant anys del departament d'Economia de la UPF, admeten que alguns candidats descarten treballar a Catalunya per la crisi. “L'últim any hem notat una certa aprensivitat per l'efecte país”, diu Montalvo. Castellà reconeix a més que els candidats a Icrea ara demanen informes sobre la situació econòmica espanyola i catalana abans de decidir-se a venir. Abans ningú no demanava aquesta informació. Fins i tot arriben a preguntar-se si Catalunya podrà pagar-los els propers anys. De moment, encara es troben bons candidats.●